

Mot.
1989/90
T401 – 407

Motion till riksdagen

1989/90:T401

av Lars Ernestam m.fl. (fp)

Buller

1. Sammanfattning

Buller är ett försummat miljöproblem. Rätten till tystnad måste hävdas med långt större kraft än hittills. Människors hälsa skall inte behöva ta skada av buller i omgivningen. Det behövs ett samlat handlingsprogram mot alla typer av buller – såväl i den yttre miljön från trafik och industri som från den inre miljön. Utvecklingen av lågbullrande däck, motorer och vägbeläggningar måste stimuleras. Bullerkraven på bilar och motorcyklar bör successivt skärpas. En effektiv kontroll av att kraven uppfylls måste införas. Kraven på ljudisolering i bostäder måste skärpas.

2. Bakgrund

I moderna stadsmiljöer har tystnad blivit en bristvara. Ljud tränger sig på nästan var vi än befinner oss. Vi kan höra varuhusets bakgrundsmusik när vi handlar, grannens stereo genom illa isolerade väggar när vi vill sitta och läsa, störande fläktar när vi arbetar, bullret från gatutrafiken när vi skall sova. Det är alltför få förunnat att åtnjuta rätten till tystnad.

Buller är självfallet i hög grad ett stadsmiljöproblem. Den som väljer att bo i Stockholms innerstad väljer en livsmiljö där ljudnivån ofta är högre än i mindre tätorter. Buller är också ett problem som människor reagerar olika inför. Det som är acceptabelt för den ene kan vara en plåga för andra.

Buller förorenar vår livsmiljö, försämrar många människors livskvalitet och påverkar deras hälsa. En rad effekter som t.ex. blodtrycksförändringar, förändrad hjärtverksamhet, ökad trötthet och försämrad prestationsförmåga har iakttagits i olika forskningsprojekt. Effekterna är ofta indirekta och samverkar med andra faktorer. Men det är klarlagt att buller påverkar människan på ett sätt som innebär ohälsa. Hörselskador till följd av bullriga arbetsmiljöer är fortfarande ett problem för ett mycket stort antal människor.

Ända har bullret under lång tid mött ett ganska förstrött miljöpolitiskt intresse. Medan det utarbetas handlingsprogram i en lång rad andra miljöfrågor har ingen tagit något samlat grepp på bullerproblemen.

3. Bullerproblemen

Mot. 1989/90

T401

Några fakta, hämtade från Byggforskningsrådet, kan belysa problemens allvar:

- Mellan 350 000 och 400 000 industriarbetare har så bullriga arbetsplatser att det är svårt att samtala.
- Mellan 3,1 och 3,5 milj. svenskar beräknas vara utsatta för kraftigare buller i sina bostäder än vad som är önskvärt från medicinsk och hygienisk synpunkt. Mer än 1 miljon beräknas vara mycket störda.
- Enligt beräkningar av Stockholms fastighetskontor är 15–20% av hyresgästerna störda av ljud från sina grannar.
- Ca 1,2 milj. människor i Sverige har nedsatt hörsel och har behov av lämplig akustik i de lokaler där de vistas.

Såväl nationellt som internationellt har man uttalat att ca 55 dBs är den ljudnivå som inte bör överskridas. Högre ljudnivåer är emellertid vanliga i trafiken och på byggarbetsplatser. Motorsport, fritidsbåtar är andra orsaker till höga bullernivåer. Musikbuller har uppmärksammats alltmer på senare tid på grund av utvecklingen av elektroniska förstärkare. Ljudnivåer på upp emot 130 – 140 dBs är ingen ovanlighet.

Trafiken är den främsta bullerkällan. Från fordon dominerar bullret från "framdrivningsenheten" (i dagligt tal motorbullret) vid hastigheter under 50 km/h. Vid högre hastigheter dominerar däck/vägbanebullret. Tendensen är att motorbullret dämpas något medan utvecklingen beträffande däck/vägbanebullret går långsammare.

Fr.o.m. 1991 års bilmodeller skall de skärpta krav som nu införs inom EG tillämpas i Sverige. På nordisk nivå pågår arbete med det s.k. 80 dBA-målet som enligt Naturvårdsverket borde kunna införas i Sverige från omkring 1995. För däck/vägbanebullret finns inga gränsvärden. Kontrollen såväl i produktionen som av fordon som används ute i trafiken förefaller lämna mycket övrigt att önska. Även flygtrafikens bullerproblem måste uppmärksammas.

Buller är ofta ett betydande problem i inomhusmiljöer. Ljudisoleringen i bostäder lämnar ofta mycket övrigt att önska trots att undersökningar visar att bra ljudisolering värderas högre än nästan allt annat i boendet. Det placeras t.ex. i en intervjuundersökning först, före både "snabb hjälp vid fel" och "trevliga grannar".

Nuvarande ljudisoleringskrav beaktar inte lågfrekvent buller. Det innebär bl.a. att de ger ett mycket otillräckligt skydd mot störningar från stereoanläggningar. Praktiskt taget inga immissionsgränsvärden har de senaste 45 åren skärpts sedan de infördes eller aktualiserades. Dessutom byggs bostäder som inte ens uppfyller nuvarande krav.

Den ökade förekomsten av mekanisk ventilation har skapat särskilda problem. Fläktar orsakar ett lågfrekvent buller som är mycket plågsamt för många människor. Ventilationsbuller har en besvärande omfattning både i utomhusmiljöer och i bostäder, kontor och offentliga lokaler. I utomhusmiljöer har även sådant som värmepumpar och kylaggregat bidragit till problemen.

Riskerna för hörselskador till följd av dåliga arbetsmiljöer är inte undanröjda. Av en utvärdering från Arbetarskyddsstyrelsen av åtgärder inom bullerområdet framgår att det fortfarande finns många arbetsmiljöer där bullernivån är hög och där det är svårt att skydda sig mot hörselskador. Större företag verkar ha kommit längre än de mindre. Tidsplanerade åtgärdsprogram har inte utarbetats i tillräcklig utsträckning. Enligt en uppgift i rapporten är 34% av de anställda inom tillverkningsindustrin minst halva dagen utsatta för buller som gör att de inte kan samtala normalt.

Man kan förutse att tystnad i framtiden kan bli en konkurrensfaktor. Bullriga produkter kommer att bli mera svårsålda. Det finns alltså goda skäl för svensk industri att ligga långt framme i fråga om akustiskt kunnande.

Redan de kunskaper som nu finns ger underlag för betydligt mer långtgående åtgärder än de som vidtagits. Detta är i första hand en fråga om prioriteringar men också om utbildning och information. Det är i dag svårt att förse industrin med välutbildade akustiker.

Det behövs emellertid också ökad kunskap. Akustiken är en ung vetenskap som tilldelats blygsamma resurser i förhållande till den betydelse såväl för byggnaders utformning och kostnader som för människors välbefinnande de akustiska kraven har.

4. Handlingsprogram mot buller

Det är uppenbart att buller är ett starkt försummat miljöproblem. Kraftfulla åtgärder är nödvändiga inte enbart för att öka människors välbefinnande utan också för att förebygga och minska hälso- och hörselskador.

Vi föreslår att man närmare studerar vilka bullerproblem vi har idag och deras konsekvenser både på kort och lång sikt för dem som utsätts för olika typer av buller. Ett normsystem bör utvecklas för olika typer av ljud med syfte att skydda människor från hörselskadande effekt.

Ett samlat handlingsprogram mot buller bör nu utarbetas. Ett mål bör vara att söka reducera antalet av vägtrafikbuller störda med ca 50% till år 2000. En del av ett sådant handlingsprogram hänger nära samman med andra trafikmiljöproblem. En ökad användning av elbilar skulle exempelvis kunna göra det möjligt att i framtiden reservera vissa storstadsområden för elbilar vilket väsentligt skulle reducera trafikbullret. Även kringfartsleder kan bidra till att minska bullerbelastningen i centrala stadsdelar.

Ett handlingsprogram mot buller bör innehålla bl.a. följande åtgärder:

- Införande av nya bullerkrav motsvarande 80 dBA-målet i mitten av 90-talet. En skärpning av kraven bör så långt möjligt ske i internationell samverkan. Sverige bör vara mer pådrivande än hittills i det internationella arbetet.
- Skärpta bullerkrav på motorcyklar.
- Ett system för kontroll av fordon både i produktionen och sådana som används ute i trafiken bör införas.
- Utvecklingen av däck, motorer och vägbelagningar stimuleras.
- Effektivare fartkontroll.
- Stimulanser för en ökad användning av elbilar.
- Tydliga och ambitiösa krav på tysta arbetsmiljöer.
- Mer ambitiösa krav på ljudisolering i bostäder.

- En översyn av möjligheterna att förbättra förhållandena i befintliga bostäder, i första hand genom åtgärder av modererande karaktär.
- Förstärkta insatser beträffande utbildning och forskning inom bullerområdet, bl.a. långsiktig teknisk grundforskning.

Mot. 1989/90
T401

Den mest påtagliga hälsoeffekten av buller är sömnstörningar och stress. Att hörseln påverkas av höga ljudnivåer i vissa tonlägen är också klarlagt. Vilka effekter dagens bullernivåer har på människors hörsel i framtiden vet vi däremot inte.

Redan på kort sikt menar vi att föreskriftsansvaret i trafikbullerfrågor nu bör överföras från trafiksäkerhetsverket till naturvårdsverket. Självfallet måste TSV känna ett ansvar i dessa frågor men buller bör betraktas som ett miljöproblem och hanteras därför lämpligen inom det verk som har det samlade miljöansvaret.

5. Hemställen

Med hänvisning till det anförda hemställs

[att riksdagen hos regeringen begär ett förslag till handlingsprogram mot buller enligt de riktlinjer som anges i motionen,¹]

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om bättre kontroll av fordon i bullerfrågor,
2. att riksdagen beslutar överföra föreskriftsansvaret i trafikbullerfrågor från trafiksäkerhetsverket till naturvårdsverket.

Stockholm den 15 januari 1990

Lars Ernestam (fp)

Bengt Rosén (fp)

Håkan Holmberg (fp)

Anders Castberger (fp)

¹ 1989/90:Jo716